

AKADEMIKUI PRANUI MAŽYLIUI – 130

Vytautas Basys,

Jadvyga Olechnovičienė

*Lietuvos mokslų akademija,
Vilnius, Lietuva*

2015 m. sausio 24 d. – Lietuvos mokslų akademijos (LMA) tikrojo nario, profesoriaus, mokslų daktaro Prano MAŽYLIO 130 gimimo metų sukaktis. Ta proga išleistas proginis vokas, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Akušerijos ir ginekologijos klinika kartu su Kauno krašto akušerių ginekologų draugija Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje 2015 m. vasario 5 d. organizavo mokslinę konferenciją „Gyvenimas kaip legenda. Akademikas Pranas Mažylis, 1885–1966“, atidarė parodą „Akademikas profesorius Pranas Mažylis – Lietuvos akušerijos ir ginekologijos mokyklos įkūrėjas, gimdymo pagalbos organizatorius, klinicistas, pedagogas“.

Straipsnyje pateikiami svarbiausieji Lietuvos mokslų akademijos akademiko Prano Mažylio gyvenimo etapai ir jo veikla dirbant Akademijos institutuose, komisijose, vadovavimas moksliniams tyrimams ir šių tyrimų svarbiausi rezultatai.

Raktažodžiai: akušerija, ginekologija, gimdymo pagalba

Gydytojo profesoriaus Prano Mažylio veikla iki išrinkimo Lietuvos mokslų akademijos nariu

Pranas Mažylis gimė 1885 m. sausio 24 d. Aukštaitijoje, Kupiškio apskrityje, Šilaikiškio kaime, raštingų ir pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Pradžioje mokėsi rašto pas kaimo daraktorių, vėliau – Šiauliuose, o 1896–1904 m. – Liepojos gimnazijoje. Baigęs Liepojos gimnaziją, 1904 m. P. Mažylis įstojo į Maskvos universiteto istorijos-filologijos fakultetą, tačiau mokėsi trumpai. Neišbuvęs Maskvoje nė metų, grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Panevėžyje, įsitraukė į aktyvią revoliucinę veiklą. 1905 m. gruodžio 15 d. buvo suimtas ir apkaltintas siekimu nuversti caro valdžią, atplėšti lietuviškas gubernijas nuo Rusijos imperijos, tačiau neturint pakankamai įrodymų po kelių mėnesių buvo paleistas už piniginių užstatą.

1908 m. P. Mažylis įstojo į Krokuvos Jogailos universiteto Medicinos fakultetą ir dar bestudijuodamas pradėjo dirbti demonstratoriumi anatomijos katedroje, po dvejų metų dirbo asistentu bei pradėjo mokslinius tyrinėjimus embriologijos srityje. 1913 m. medicinos žurnale „Nowiny lekarske“ publikavo pirmąjį straipsnį „Bendrasis žarnų pasaitas naujagimio inkstų policistozės atveju“ (1). Universitetą baigė 1913 m., o 1914 m. liepos 17 d. gavo medicinos daktaro laipsnį ir pasiliko dirbti Krokuvos Jogailos universitete (pav.).

Pirmojo pasaulinio karo metais ir laikinai uždarius universitetą P. Mažylis dirbo gydytoju Krokuvos Šv. Lozorius ligoninėje akušerijos-ginekologijos ir chirurgijos skyriuose.

Į Lietuvą jis galėjo sugrįžti tik 1918 m. pavasarį, čia vertėsi privačia praktika. Tai truko neilgai, savo iniciatyva pradėjo dirbti apskrities ligoninėje, kuri dėl karo suirutės buvo uždaryta. Gerais organizaciniais gebėjimais pasižymėjęs P. Mažylis atkūrė ligoninės darbą, o ligoninės darbuotojai jį pripažino

Pav. Daktaro diplomas

vyrtausiuoju gydytoju, nors jokių įgaliojimų iš okupacinės vokiečių valdžios 1919 m. ir neturėjo. Jis buvo suimtas už bendradarbiavimą su bolševikais, grėisė net sušaudymas, tačiau Panevėžio miesto visuomenei ir Juozui Urbšiuui užtarus, buvo paleistas ir paliktas dirbti nuolat prižiūrimas karo komendantu. Tuo metu P. Mažylis jau buvo pagarsėjęs kaip puikus organizatorius ir vadovas, tad jam buvo pavesta įsteigti Raudonojo Kryžiaus ligoninę Panevėžyje. Būdamas abiejų Panevėžio ligoninių direktoriumi P. Mažylis vadovavo dar ir chirurginiams skyriams bei Apskrities ligoninės akušerijos ir ginekologijos skyriui. Tiek daug ir sunkiai dirbdamas pelnė ne tik gero chirurgo, bet ir gero akušerio-ginekologo vardą. 1920 m. prie Kauno miesto ligoninės buvo organizuoti medicinos seserų ir akušerių kursai, o P. Mažylis paskirtas Akušerių kursų vadovu. Veikla

dar prasitplėtė, kai ėmėsi vadovauti Kauno Raudonojo Kryžiaus ligoninei bei Akušerijos ir ginekologijos klinikai, taip pat buvo pakviestas dėstyti akušeriją ir ginekologiją kūrė tik įsteigtuose Aukštuosiuose kursuose. 1933 m. Akušerių kursai buvo pertvarkyti į Akušerių mokyklą, P. Mažylis, jau būdamas profesoriumi ir žymiu Lietuvos akušeriu-ginekologu, jai vadovavo iki 1941 metų.

1922 m. įkūrus Lietuvos universitetą Kaune, P. Mažylis tapo Akušerijos ir ginekologijos katedros vedėju (vadovavo iki 1941 m.), o įkūrus Kauno medicinos institutą 1944–1966 m. vadovavo Akušerijos ir ginekologijos katedrai.

P. Mažylis turėjo didelį autoritetą tarp universiteto mokslinės bendruomenės ir studentų. 1930 m. buvo įvertintas jo dešimties metų pedagoginis darbas – Krokuvos universitete įgytas medicinos

daktaro laipsnis, o jo mokslo darbai laikyti tolygiais Lietuvos universiteto Medicinos fakulteto mokslo laipsniui, todėl 1930 m. rugpjūčio 22 d. P. Mažyliui suteiktas ekstraordinarinio profesoriaus vardas.

Kaune, V. Putvinskio gatvėje, prof. P. Mažylis patatė privačią ligoninę, kuri pradėjo veikti 1936 m.; 1940 m. sovietų valdžia ją suvalstybino ir pavadino Kauno m. II moterų ligonine. 1989 m. šiems gimdymo namams suteiktas P. Mažylio vardas (1).

Labai vertingas buvo prof. P. Mažylio dalyvavimas įvairiuose gydytojų suvažiavimuose ir konferencijose, čia jis stengėsi atkreipti dėmesį į svarbias akušerijos ir ginekologijos problemas. Jo tvirta nuomone, nėščiosios dėl būsimo kūdikio ir jų pačių sveikatos turi turėti ypatingų privilegijų. Profesorius mokėjo įtaigiai ir vaizdingai pranešimuose pateikti esamas problemas ir sprendimus, ir tai vėliau tapdavo šalies akušerių ir ginekologų siekiamybė.

Nuo 1918 m. spalio 4 d. P. Mažylis buvo Lietuvos mokslo draugijos (Lietuvos mokslų akademijos pirmtakės) narys. 1920 m. buvo įsteigtas LMD Kauno skyrius su atskira Gydytojų sekcija. Jie ėmė leisti naują žurnalą „Medicina“, pradžioje vadintą laikraščiu. Jame kartu su savo kartos lietuvių medikais bendradarbiavo ir P. Mažylis (2).

Profesorius Pranas Mažylis išrenkamas LMA nariu

Pokario metais atsikūrusi ir veiklą suaktyvinusi Lietuvos mokslų akademija (toliau – LMA) iš pradžių narių nerinko – jie buvo skiriami. Vienas reikšmingiausių kandidato į LMA narius išrinkimo kriterijų buvo mokslininko elgsena hitlerinės okupacijos metais.

Pirmuosius LMA narius siūlė ir rinko Mokslų akademijos Organizacinis komitetas. 1946 m. sausio 18 d. nutarimu Vyriausybė patvirtino aštuonis Lietuvos MA tikruosius narius, tarp jų ir P. Mažylį (medicina, ginekologija). 1946 m. sausio 23 d. šio Organizacinio komiteto laišku (3) profesoriui, mokslų daktarui P. Mažyliui pranešama, kad jis LTSR Liaudies Komisarų Tarybos 1946 01 18 d. Nutarimu Nr. 31 yra paskirtas Mokslų akademijos tikroju nariu.

1946 m. vasario 20–23 d. įvyko Mokslų akademijos Visuotinio susirinkimo sesija, buvo sudarytas prezidiumas. Prezidentu išrinktas J. Matulis, viceprezidentu – J. Žiugžda, prezidiumo akade-

miku sekretoriumi – K. Bieliukas, Matematikos, gamtos ir taikomųjų mokslų skyriaus akademiku sekretoriumi – V. Lašas, Visuomenės mokslų skyriaus – D. Budrys. MA Visuotiniam susirinkimui išrinkus visus MA valdymo organus, pasibaigė Organizacinio komiteto įgaliojimai (4).

Taip vienas žymiausių to laikotarpio Lietuvos medikų, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakulteto Akušerijos ir ginekologijos katedros vedėjas vienas iš pirmųjų tapo naujai organizuojamos akademijos tikroju nariu.

Tokiam sprendimui, kuris rodo aukštą profesinės ir mokslinės veiklos įvertinimą, reikėjo ir formalių duomenų. Apie juos informacijos galima rasti minėtoje asmens byloje. 1945 m. balandžio 19 d. Organizaciniam komitetui skirtame laiške Profesorius pateikia pagrindinius savo duomenis (3) apie veiklą iki minėtos datos ir raštą baigia sakiniu: „Suteikdamas apie save Tamstų reikalaujamas žinias, noriu pridurti, kad dirbti Mokslų akademijoje prie savo dabartinių pareigų neištesėsiu ir nesugebėsiu.“ Tačiau, matyt, gyvenimas naujomis sąlygomis, formalūs kvalifikacijos procesai (profesoriaus atestatas buvo išduotas 1945 m. gruodžio 17 d. pagal TSRS Aukščiausios atestacinės komisijos 1945 03 03 sprendimą), apdovanojimai – Nusipelnusio Lietuvos gydytojo vardo suteikimas 1945 m. – profesoriui padarė tam tikrą įtaką ir jis sutiko tapti Akademijos nariu. Tai patvirtina 1946 m. rugpjūčio 20 d. jo paties ranka parašyta 3 puslapių autobiografija, kurioje išvardyti mokslo darbai (iš viso 17 pozicijų), ir 1946 m. rugpjūčio 22 d. užpildytas Kadruų įskaitos asmens lapas (3).

Akademiko Prano Mažylio veikla 1946–1966 m.

Pradėjęs savo veiklą LMA, 1946–1947 m. akademikas P. Mažylis tęsė ankstesnius mokslinius tyrimus, toliau sprendė nevaisingumo („bevaikiškumo“) problemą. Moksliniame darbe „Moters nevaisingumas ir jo gydymas“ (5) nagrinėjo moterų lyties organų uždegiminių ligų sąsajas su rūkymu (6), spontaninių abortų priežastis. Kartu su bendradarbiais Kauno universitete E. Bliūdžiūte, J. Žukausku, J. Neniškiu paskelbė mokslinių straipsnių, prie Kauno II moterų ligoninės įkūrė šeimų nevaisingumo kabinetą (7).

1948 m. P. Mažylio pastangomis Kauno II moterų ligoninė buvo perduota Mokslų akademijai ir čia

įkurtas Mokslų akademijos Eksperimentinės medicinos instituto klinikinis skyrius, skirtas šeimų nevaisingumui tirti. Jame dirbo gydytojai E. Bliūdžiūtė, J. Žukauskas, R. Speičys ir J. Macevičienė. Gyd. J. Žukauskas, vadovaujamas P. Mažylio, vykdė tyrimus, sukauptė nemažai medžiagos (8) ir apgynė disertaciją apie nevaisingų moterų kiaušintakių funkcijas.

Kita tuo laikotarpiu nagrinėta sritis – trichomonų sukeltos moterų lyties ligos, jų dažnumas, paplitimas, patogeneziniai ryšiai (9). Buvo pradėti ir gimdos kaklelio vėžio ankstyvosios diagnostikos moksliniai tyrimai, kartu su E. Tarnausku parengti duomenys apie kolposkopiją (10). Parengti straipsniai apie I. Mečnikovo, akad. V. Kuzmos veiklą. P. Mažyliui vadovaujant, disertaciją daktaro laipsniui igyti apgynė gydytojas J. Neniškis, vėliau ilgus metus buvęs šalies Sveikatos apsaugos ministerijos vyriausioju akušerijos-ginekologijos srities specialistu.

1948 m. kovo 10 d. naujai įkurto Eksperimentinės medicinos ir onkologijos instituto (EMOI) direktorius Vytautas Girdzijauskas kreipėsi į LMA Prezidentą J. Matulį, prašydamas paskirti akademiką P. Mažylį, kurio sutikimą gavo, dirbti šiame institute. Matematikos, gamtos ir taikomųjų mokslų skyriaus biuras pritarė ir tų pačių metų kovo 22 d. profesorius tapo šio instituto Klinikinio skyriaus Kauno poskyrio vedėju. Iš pradžių pareigos buvo pirmaeilės, vėliau, nuo 1949 m. iki 1957 m. gegužės 23 d. (LMA Prezidento įsakymas Nr. 261-AK), kai profesorius pats paprašė atleidžiamas iš pagrindinių pareigų, jis šiame institute dirbo antraeilininku.

Dirbdamas EMOI akad. P. Mažylis toliau sprendė nevaisingumo problemas, atliko eksperimentinius tyrimus su pelėmis (kartu su A. Vileišiu) (11), pavyzdžiui, nagrinėjo sulfanilamidų poveikį vaisingumui. Ypatingą dėmesį skyrė moterų lyties organų vėžio problemoms – ir toliau šioje srityje daugiausia dirbo su gyd. E. Tarnausku, tobulino kolposkopijos metodą, lygino jį su kitais tuo metu galimais ištyrimo ir ankstyvosios diagnostikos metodais. Kadangi motinų sveikata, akušerijos veikla neatsiejama nuo naujagimių sveikatos, nuo 1949 m. akad. P. Mažylis į mokslinę veiklą įtraukė ir naujagimių problemas. 1949–1952 m. kartu su gyd. L. Karazijaite išsamiai analizavo naujagimių asfiksijos klausimus ir padėjo parengti daktaro disertaciją (12). Kartu su gyd. E. Sakalauskaite pradėjo mokslinius stebėjimus tema „Gimdymo traumatizmas“ (13). Spręsdamas išvardytas akušerijos ir perinatologijos problemas prof. P. Mažylis į mokslinį darbą įtraukė vis daugiau

jaunų ir gabių gydytojų akušerių-ginekologų, plėtė mokslinių tyrimų apimtį. Inicijavo moterų darbo sąlygų įtakos motinystei tyrimus – su gyd. K. Viskantu tyrė tekstilės įmonių, kurių buvo gausu Kauno mieste, darbininkių sveikatos būklę ir jos sąsajas su nevaisingumu, motinyste, siekė nustatyti kenksmingus aplinkos veiksnius. Su gyd. S. Daktaravičiumi nagrinėjo cezario pjūvio pasekmes, šios operacijos reikšmę parkatotiniams gimdymams. Kartu su gyd. M. Dievaičiu akademikas susidomėjo dar viena nauja tyrimų kryptimi – miego terapijos galimybėmis akušerinės patologijos atvejais (kai kyla grėsmė nėštumui, esant neišnešiotumui, nėštumo toksikozei) (14).

1953 m. P. Mažylis daugiau dėmesio skyrė jau nebe nevaisingumo priežastims, bet jo gydymo rezultatams įvertinti – parengė specialią anketą ir kartu su Kauno universiteto Moterų klinikos bendradarbiams gyd. E. Bliūdžiūte ir L. Karazijaite išnagrinėjo 1 200 dėl šios patologijos gydytų moterų sveikatos tyrimų, gydymo metodų ir jų rezultatų istorijas. Įvertino kompleksinio gydymo vaistais, fizioterapijos metodais, antibiotikais bei audinių terapijos rezultatus, taip pat operacinio gydymo pasekmes. Šio tyrimo išvada: taikant kompleksinį gydymą, 20 proc. atvejų gautas teigiamas rezultatas – moterys pastojo (15).

Savo 1954 m. veiklos ataskaitoje akad. P. Mažylis rašo: „...betikrinant operuotų ligonių, sergančių lyties organų inflamaciniais procesais, išimtą medžiagą, gyd. E. Bliūdžiūtė pastebėjo dar neaprašytus literatūroje mikroorganizmus“. Po ilgų stebėjimų prieita prie išvados, kad šie mikroorganizmai gali būti „...uždegiminių procesų sukėlėjai“. Akademikas numatė tęsti pacienčių tyrimus, taip pat tyrimus su eksperimentiniais gyvūnais (16).

Akad. P. Mažylis tęsė ir jau seniau pradėtą veiklą – tyrė Birštono kurorto gydомуosius veiksnius, į šiuos tyrimus įtraukė ir bendradarbį V. Sadauską, siūlydamas jam tyrinėti Birštono kurorto vandenų reikšmę moterų lyties organų uždegiminėms ligoms (16); numatė disertacinio darbo tikslus bei trukmę. 1956 m. akademikas rašė, kad „gyd. V. Sadausko darbas Visasąjunginiame kurortologijos institute buvo pripažintas aktualiu ir aprobuotas“ (16).

1957 m. ataskaitoje akad. P. Mažylis pamini darbus, vykdomus aiškinantis pogimdyvinių kraujavimų problemą. Kaip vieną tokių kraujavimo priežasčių jis nurodo kraujo krešėjimo sutrikimus, o atliktus tyrimus apibendrina straipsnyje „Pogimdyviniai kraujavimai dėl amniono vandenų sukeltos plaučių

embolijos“. Su savo mokslinių tyrimų duomenimis ir sprendimais profesorius skubėjo supažindinti Lietuvos gydytojus praktikus – rugsėjo 20 d. Panevėžyje, lapkričio 14 d. Kaune akušerių-ginekologų mokslinėse-praktinėse konferencijose šia aktualia tema skaitė pranešimus (17).

Be konkrečių akušerijos ir ginekologijos problemų, akad. P. Mažylis nuolat domėjosi tiek motinos, tiek vaikų sveikata, teigdamas, kad vienas iš sveikatos apsaugos tikslų yra sveika motina ir sveikas vaikas. Tai matyti jo metinėse ataskaitose po 1957 m., kai jis nutraukė savo veiklą Eksperimentinės medicinos institute dėl visuomeninės veiklos – ilgą laiką buvo LTSR Aukščiausios Tarybos socialinio aprūpinimo ir sveikatos apsaugos komisijos pirmininku. 1958–1962 m. akademiko ataskaitose nurodoma, kad jis daug dėmesio skiria „Motinos ir vaiko sveikatos apsaugai“ (18), vadovauja dviejų aspirantų darbams, kuriuose buvo tiriama, kaip motinos sveikata priklauso nuo darbo sąlygų (pvz., gyd. K. Viskanto „Kauno tekstilės darbininkų ginekologinių susirgimų analizė“) (19). Kitas šios veiklos aspektas – dėmesys naujagimių problemoms – atsispindi 1961–1963 m. ataskaitose. Akademikas pažymi, kad akušerijos klinikoje 1961 m. įkurtas neišnešiotų naujagimių skyrius, kaupiamas patyrimas, kaip auginti ir gydyti neišnešiotus naujagimius (20), parengti ir atspausdinti straipsniai apie priemones perinataliniam naujagimių mirtinimumui mažinti, kaip gaivinti su asfiksija gimusius naujagimius (21).

Darbą rengiant kvalifikuotus akušerijos ir ginekologijos specialistus, mokslininkus ir tyrėjus liudija akad. P. Mažylio 1946–1961 m. šios veiklos apibendrinimas: per tą laikotarpį vadovauta 3 aspirantams bei 7 mokslo darbuotojams rengiant medicinos mokslų kandidatų (dabar – mokslų daktaro) disertacijas, iš jų ataskaitos laikotarpio pabaigoje – 4 disertacijos; konsultavo mokslo darbuotojus, rengiančius med. m. dr. (dabar – habilituoto daktaro) disertacijas (22). Galima drąsiai teigti apie sukurtą akademiko Prano Mažylio akušerijos ir ginekologijos tyrimų mokslinę mokyklą. P. Mažyliui vadovaujant parengta ir apginta 10 disertacijų, iš jų 3 daktaro (dabar – habilituoto daktaro) ir 7 kandidato (dabar – mokslų daktaro).

Visas akademiko P. Mažylio indėlis į Lietuvos medicinos mokslą, akušerijos-ginekologijos praktinius pasiekimus ir kultūrą yra toks didelis, kad jį įvertinti labai sunku, todėl neabejotinai reikia su-

tikti su jam skirtos monografijos autoriais (1), didelę jos dalį pavadinusiais „Gyvenimas kaip legenda“.

Gauta 2015 09 10

Priimta 2015 11 05

Literatūra

1. Akademikas Pranas Mažylis 1885–1966. Kaunas: Naujasis lankas; 2015: 173.
2. Medicina: laikraštis, paskirtas medicinos teorijos ir praktikos reikalams. Lietuvių mokslo draugijos leidinys. Kaunas: Kauno medicinos universitetas, Gydytojų sekcija prie Lietuvių mokslo draugijos; 1920–1940.
3. Lietuvos mokslų akademijos archyvas. Prano Mažylio asmens byla. F. 1, ap. 9, b. 3120, p. 8.
4. Lietuvos mokslų akademija 1941–2001. Vilnius: MA leidykla; 2001: 240.
5. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 79. LMA akademikų ir narių korespondentų 1948 m. individualiniai darbo planai ir ataskaitos.
6. Mažylis P. Moterų lyties organų inflamaciniai procesai ir jų padažnėjimas vokiečių okupacijos metu. Iš: Kauno valstybinio universiteto Medicinos fakulteto darbai. T. 1 (VIII). Kaunas; 1948: 273–88.
7. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 34, p. 10–1. LMA tikrųjų narių ir narių korespondentų 1946 m. mokslinių darbų apyskaitos.
8. Žukauskas J. Moterų, sirgusių lytinių organų uždegiminiais procesais, kiaušintakių funkcijos įvertinimas. Iš: Kauno valstybinio medicinos instituto darbai. T. 5. Kaunas; 1957: 115–22.
9. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 3, b. 18, p. 78. LMA Gamtos mokslų skyriaus Visuotinio susirinkimo, įv. 1948 m. birželio 3 d., protokolas.
10. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 50, p. 27–9. LMA tikrųjų narių ir narių korespondentų 1947 m. mokslinių darbų ataskaitos.
11. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 98, p. 35–43. LMA akademikų ir narių korespondentų 1949 m. individualiniai darbo planai ir ataskaitos.
12. Karazijaitė L. Naujagimių asfiksijos etiologijos ir patogenezės klausimu. Disertacija m. kand. laipsniui. Kaunas: LTSR mokslų akademijos Eksperimentinės medicinos instutas; 1952: 220.

13. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 182, p. 70–3. LMA akademikų ir narių korespondentų 1951 m. individualinio darbo ataskaitos.
14. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 214, p. 56–69. LMA akademikų ir narių korespondentų 1952 m. individualinio darbo planai ir ataskaitos.
15. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. 1, ap. 3, b. 73, p. 11–2. LMA Biologijos mokslų skyriaus Eksperimentinės medicinos instituto 1953 m. mokslo tiriamojo darbo ataskaita.
16. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 309, p. 118–20. LMA akademikų ir narių korespondentų 1954 m. individualinio darbo planai ir ataskaitos.
17. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 409, p. 20. LMA akademikų ir narių korespondentų 1957 m. individualinės ataskaitos.
18. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 780, p. 95, 110–1. LMA Fizikos, chemijos ir technikos, Gamtos ir Visuomenės mokslų skyrių akademikų ir narių korespondentų 1962 m. individualinės darbo ataskaitos.
19. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 654, p. 11. LMA akademikų ir narių korespondentų 1960 m. individualinio darbo ataskaitos.
20. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 710, p. 68. LMA akademikų ir narių korespondentų 1961 m. individualinio darbo ataskaitos.
21. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 908, p. 39. LMA akademikų ir narių korespondentų 1964 m. darbo veiklos ataskaitos.
22. Lietuvos centrinis valstybės archyvas. F. R-1001, ap. 2, b. 35, p. 8. LMA akademikų ir narių korespondentų ataskaitos apie atliktą darbą rengiant kvalifikuotus mokslinius kadrus Mokslų akademijoje ir kt. mokslo bei mokymo įstaigose 1946–1961 m., individualinio darbo ataskaitos.

Vytautas Basys, Jadvyga Olechnovičienė

130TH BIRTH ANNIVERSARY OF ACADEMICIAN PRANAS MAŽYLIS

Summary

On 24 January 2015, Pranas Mažylis, MD, Professor, Full Member of the Lithuanian Academy of Sciences, would have turned 130 years. On this occasion, a commemorative envelope was issued, a scientific conference “Life

as a Legend. Academician Pranas Mažylis, 1885–1966” was organized, and an exhibition “Academician Professor Pranas Mažylis – Founder of the Lithuanian Obstetrics and Gynecology School, Organizer of Delivery Aid, Clinician, Educator” was held.

Pranas Mažylis was born in Šilaikiškis Village on 24 January 1885. In 1913 he graduated from the Cracow’s Jagiellonian University Faculty of Medicine. In 1914 he received his MD degree, and in 1930 he became an Extraordinary Professor. In 1946 he was elected a Full Member – Academician of the Lithuanian Academy of Sciences.

In 1922, when the Lithuanian University of Kaunas was established, P. Mažylis became the Head of the Obstetrics and Gynecology Department and served until 1941. In 1944–1966 he was the Head of the Obstetrics and Gynecology Department of the Kaunas Medical Institute.

P. Mažylis built a private hospital in Kaunas, V. Putvinskis Street, which was launched in 1936. In 1940 the Soviet government nationalized it and called the Kaunas Women’s Hospital II. In 1989 this maternity hospital was named after P. Mažylis.

Professor P. Mažylis dedicated his entire life to the creation of Lithuanian modern obstetrics and gynecology. He was a talented scientist, a great organizer and leader, who rallied a team of like-minded people and laid the foundations for the modern healthcare of women and newborns.

The article highlights the Academician Pranas Mažylis’ life stages, his activities in the institutes and commissions of the Lithuanian Academy of Sciences, leadership in scientific researches and the most important results of these studies.

P. Mažylis’ contribution to training of qualified specialists in Obstetrics and Gynecology, scientists and researchers is shown in the 1946–1961 summary of this activity. He supervised 10 doctoral dissertations. So we can say that he has developed the Academician Pranas Mažylis’ Obstetrics and Gynecology Scientific Research School.

Academician P. Mažylis’ contribution to the Lithuanian medical science, practical achievements and culture of obstetrics-gynecology is so great that it might be impossible to overestimate it, so definitely we should agree with the authors of the monograph who gave it the name “Life as a Legend”.

Key words: obstetrics, gynecology, delivery aid